

	PROTOCOLLEN	pag.: 1
	Pesten	datum: 15-01-2009
		versie: 2
		doc.: W1-157p

Doel

Het doel van dit protocol is ouders te informeren over de wijze waarop wij reageren op pestgedrag en hoe wij pestgedrag trachten te voorkomen.

Inleiding

Als pesten en pestgedrag plaatsvindt, ervaren we dat als een probleem op onze school, zowel voor de leerkrachten als de ouders en de kinderen: de gepeste kinderen, de pesters en de “zwijgende” groep kinderen. De school heeft een inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt ervaren en in het geheel niet wordt geaccepteerd.

Leerkrachten, overblijfoeders en hulpouders die actief bij de school betrokken zijn, moeten alert zijn op pestgedrag. Indien pestgedrag optreedt, moeten leerkrachten, overblijfoeders en hulpouders duidelijk stelling nemen en actie ondernemen tegen dit gedrag.

Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen weer optreedt, voert de school de uitgewerkte protocollaire procedure uit.

Dit pestprotocol wordt door het hele team en de oudervertegenwoordiging onderschreven en maakt deel uit van de schoolgids.

Algemeen

Wij willen voor onze kinderen een “veilige” school zijn. Dat wil ook zeggen een “pestvrije” school. Nu lijkt pesten een probleem dat moeilijk is aan te pakken.

Daarom stellen wij de volgende voorwaarden:

1. pesten moet door leerkrachten, ouders en leerlingen gezien worden als **een probleem**; het moet duidelijk zijn dat pesten schade aanricht
2. de school moet het pesten **voorkomen**; voorkomen is beter dan genezen
3. als er toch gepest wordt, moeten de leerkrachten in staat zijn dat te **signaleren**
4. de leerkracht moet duidelijk **stelling nemen** tegen pesten
5. de school moet beschikken over een **directe aanpak**; zodra pesten de kop opsteekt, moet worden ingegrepen. (zie afspraken bijlage 1)

Uitgangspunten bij de aanpak van het pesten zijn:

- we kiezen een teamgerichte aanpak
- de aanpak is structureel
- de aanpak is uitvoerbaar in de dagelijkse onderwijspraktijk

Wat verstaan we onder pesten

Wij gebruiken een definitie van pesten die zowel voor de kinderen als de leerkrachten geldt: een leerling wordt gepest als:

- *een andere leerling of een groep leerlingen vervelende of gemene dingen tegen hem of haar zegt, schrijft of mailt*
- *een leerling wordt geslagen, geschopt, bedreigd, opgesloten of buiten de groep gesloten*
- *als het regelmatig gebeurt*
- *als het moeilijk is voor de leerling om zich te verdedigen (machtsverschil)*

We spreken dus niet van pesten als twee leerlingen, die ongeveer even sterk zijn ruzie maken of vechten. Het gaat dan om een spelletje, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen leren kinderen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan.

Voorbeelden van specifiek pestgedrag

	PROTOCOLLEN Pesten	pag.: 2 datum: 15-01-2009 versie: 2 doc.: W1-157p
--	---	---

Verbaal:

- vernederen: "Haal jij alleen de ballen maar uit de bosjes, je kunt niet goed genoeg voetballen om echt mee te doen".
- Schelden: viespeuk, etterbak, mietje, enz.
- Dreigen: "Als je dat doorvertelt, grijpen we je".
- Belachelijk maken: uitlachen bij lichaamskenmerken of bij een verkeerd antwoord in de klas.
- Kinderen een bijnaam geven op grond van door de kinderen als negatief ervaren kenmerken: rooie, dunne, flapoor, enz.
- Gemene briefjes of e-mail schrijven om een kind uit een groepje te isoleren of echt steun te zoeken om samen te kunnen spannen tegen een ander kind

Fysiek:

- Trekken, duwen of zelfs spugen.
- Schoppen, slaan en laten struikelen
- Krabben, bijten en haren trekken

Intimidatie:

- Een kind achterna blijven lopen of een kind ergens opwachten
- Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten
- Dwingen om bezit dat niet van jou is af te geven
- Een kind dwingen bepaalde handelingen te verrichten, bijvoorbeeld geld of snoep meenemen

Isolatie:

- Steun zoeken bij andere kinderen dat het kind niet wordt uitgenodigd voor partijtjes en leuke dingetjes
- Uitsluiten : het kind mag niet meedoen met spelletjes, niet meelopen naar huis, niet komen op een verjaardag

Stelen of vernielen van bezittingen:

- Afpakken van schoolspullen, kleding of speelgoed
- Beschadigen en kapotmaken van spullen: boeken en/of schriften bekladden, schoppen tegen of gooien met een tas, banden van de fiets leeg laten lopen.

Het specifieke van pesten is dus gelegen in het bedreigende en vooral systematische karakter. De inzet van het pestgedrag is altijd macht door intimidatie. Bij dit gedrag zien we ook altijd de onderstaande rolverdeling terug bij een aantal betrokkenen.

De betrokkenen

Het gepeste kind

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, de wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt.

Kinderen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenootjes in hun omgeving. Ze spelen een ander instrument, doen aan een andere sport of zitten op een andere club. Ze zijn goed in vakgebieden of juist niet.

Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn uitgelachen te worden.

Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten.

	PROTOCOLLEN Pesten	pag.: 3 datum: 15-01-2009 versie: 2 doc.: W1-157p
--	---	---

De pester

Kinderen die pesten zijn vaak fysiek de sterksten uit de groep. Ze kunnen zich permitteren zich agressiever op te stellen en ze reageren dan ook met dreiging van geweld. Pesters lijken in eerste indruk populair te zijn in een groep, maar ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven.

Pesters hebben ook feilloos in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich al vergissen, gaan ze direct op zoek naar een volgend slachtoffer.

Ze overtreden bewust regels en storen zich aan god noch gebod en hebben vaak de vaardigheden ontwikkeld met hun daden weg te komen.

De meelopers en andere kinderen

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij pesten in de directe actieve rol van pester. Sommige kinderen behouden enige afstand en andere kinderen doen incidenteel mee. Dit zijn de meelopers.

Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf in de slachtofferrol te geraken, Maar het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor in populariteit mee te liften met de pester in kwestie.

Het heeft absoluut zin om daadwerkelijk op te staan tegen het pesten. Zodra andere kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pesters zeggen dat ze moeten ophouden, kan de situatie aanzienlijk veranderen. Het pesten wordt dan al direct minder vanzelfsprekend en draagt bovendien grotere risico's met zich mee. De situatie voor met name meelopers verandert door het ongewenste karakter van het vertoonde pestgedrag.

Kwaliteitszorg

In het kader van dit protocol wordt jaarlijks het stappenplan aanpak pesten doorlopen. Dit plan kent de volgende stappen:

stap 1: verzamelfase:	de leerkrachten brengen in kaart wie er gepest worden, wie er pesten en hoe vaak dat gebeurt (zie bijlage 2)
stap 2: inventarisatiefase:	alle kinderen vullen een korte vragenlijst in die informatie oplevert over wie er gepest worden, wie er pesten en hoe vaak dat gebeurt (zie bijlage 3)
stap 3: verzamelfase:	alle leerkrachten sporen gezamenlijk punten op in de schoolorganisatie die ertoe kunnen bijdragen dat het voor alle kinderen zo veilig mogelijk wordt in de school
stap 4: analysefase:	opstellen van een "pestrapport", waarin de resultaten van de inventarisaties zichtbaar worden
stap 5: actiefase:	het team trekt gezamenlijk conclusies en stelt aanbevelingen voor de aanpak op in de vorm van actiepunten
stap 6: uitvoeringsfase:	het team pakt de actiepunten op die zij op dat moment het belangrijkste vindt
stap 7: bijpraatfase:	na 2 maanden wordt in het teamoverleg gesproken over het verloop van de aanpak

Actiepunten

De actiepunten verlopen via drie sporen:

1. voorkomen van pestproblemen
 2. directe aanpak van het pestprobleem
 3. aanpassingen in de schoolorganisatie
-
1. voorkomen van pestproblemen
 - Binnen ons onderwijs zijn een aantal momenten waarop duidelijk ingegaan wordt op het probleem van het pesten, zoals

	PROTOCOLLEN Pesten	pag.: 4 datum: 15-01-2009 versie: 2 doc.: W1-157p
--	---	---

- aan het begin van het jaar wordt in alle groepen een groepsreglement met de kinderen gemaakt, waarin we met elkaar afspreken hoe we met elkaar omgaan
- gedurende het schooljaar is er structureel aandacht voor het samenwerkend leren
- voortdurende aandacht voor de manier waarop je in de school met elkaar omgaat.
- jaarlijkse inventarisatie en analyse van het pestgedrag.

2. directe aanpak van het pestprobleem

Hiervoor gebruiken we de confronterende methode, d.w.z.

- duidelijke en ondubbelzinnige stellingname van de leerkracht
- een gesprek met de groep
- een aparte les
- een (ondubbelzinnig) disciplinerend gesprek met de pester(s).

Deze directe aanpak dient wel succesvol te zijn, want anders kan er zelfs een verslechtering van de pestsituatie optreden: de gepeste voelt zich in de kou staan en de pester(s) voelen zich machtiger dan ooit.

De uitvoering dient dan ook door alle leerkrachten gelijkvormig te worden gedaan, bijvoorbeeld bij het toezicht houden op het schoolplein. Duidelijke onderlinge afspraken zijn noodzakelijk.

Mochten gesprekken met pesters en slachtoffer onvoldoende resultaten opleveren, omdat bijvoorbeeld pesters te agressief van nature zijn of de slachtoffers in het algemeen te angstig, dan adviseren wij ouders om professionele hulp te zoeken.

We informeren ouders over het plan van aanpak en maken afspraken over de beste manier waarop zij op het gedrag van hun kind kunnen reageren.

3. aanpassingen in de schoolorganisatie

Hierbij wordt zeer duidelijk vastgelegd "wie doet wat en wanneer".

Bijlage 1 afspraken

1. Wat we als school van de ouders verwachten

Mijn kind wordt gepest op school. Wat kan ik doen om te helpen?

- Moedig uw kind aan te praten over pesten
- Stel directe vragen: wie, wat, waar en wanneer?
- Vraag of en hoe uw kind geprobeerd heeft het pesten te stoppen
- Help uw kind met het bedenken van mogelijke oplossingen:
 - vertel het aan meester of juf
 - speel ergens anders
 - doe mee met een ander spel
 - ga met andere kinderen spelen
- neem als ouder op positieve wijze contact op met de school in samenspraak met uw kind
 - stel de leerkracht op de hoogte met duidelijke informatie
 - bedenk samen met de leerkracht een strategie om het pesten te stoppen
- praat met het schoolpersoneel en andere ouders hoe het pesten op school kan worden aangepakt
- Zet uw kind niet aan tot 'teggengeweld', ga als ouder niet zelf achter de dader(s) aan.
- Zoek externe hulp als het probleem zich niet oplost.

Mijn kind pest andere kinderen. Wat kan ik hier aan doen?

- praat met uw kind en bedenk dat een pester steeds zal proberen zijn of haar foute gedrag te minimaliseren. "Het is alleen maar een beetje loltrappen"
- neem contact op met de school en blijf in contact. Laat aan uw kind en de school merken dat u dit probleem en de oplossing samen met de school serieus neemt
- maak uw kind duidelijk dat u dit gedrag niet tolereert en geef aan wat voor gevolgen pesten heeft voor de slachtoffers
- probeer een goed overzicht van de activiteiten van uw kind te krijgen. Met wie gaat uw kind om? Waar en wanneer? Stel een aantal duidelijke regels voor uw kind vast. Geef uw kind aandacht
- beloon uw kind voor positief gedrag, met name voor wat betreft huis- en schoolregels
- bedenk dat het veelvuldig kijken naar gewelddadige video's, videogames en televisieprogramma's het gedrag van uw kind negatief kan beïnvloeden
- zoek externe hulp als het gedrag van uw kind zich niet verbetert.

2. Wat ouders van de school mogen verwachten

Een leerling in mijn groep wordt gepest. Wat kan ik hier aan doen?

- neem onmiddellijk maatregelen; accepteer dit niet
- praat met de dader(s) en maak duidelijk dat dit gedrag onacceptabel is
- praat met het slachtoffer en maak duidelijk dat er alles aan gedaan wordt om het aan te pakken en op welke manier
- stel collega's en schoolleiding van het probleem op de hoogte; vraag advies
- stel de ouders van de dader(s) en het slachtoffer zo snel mogelijk op de hoogte
- betrek deze en andere ouders in een eerste plan van aanpak om verder pesten te voorkomen
- ga als leerkracht samen met alle leerlingen in de groep aan de slag: stop het pesten
- zoek externe hulp bij de aanpak van het probleem als het zich blijft volhardend
- ga, als de pester volhardt in zijn pestgedrag over tot drastische maatregelen: nablijven, geen pauze, tijdelijk schorsen, verwijdering van school
-

3. Wat wij verwachten van de leerlingen

In onze groep wordt gepest. Wat kan ik hier aan doen?

- praat er thuis of op school over met je ouders of leerkracht
- zorg ervoor dat degene die gepest wordt niet alleen staat
- laat duidelijk aan de pester merken dat je hier niet aan meedoet
- probeer meer kinderen te vinden die het pesten willen stoppen

Bijlage 2 Vragenlijst voor leerkrachten

Het voorkomen van pestproblemen in de groep

1. In de onderstaande lijst kunt u aangeven welke kinderen er, naar uw idee, sinds het begin van het schooljaar worden gepest en hoe vaak dat gebeurt?

Gepesten	Hoe vaak?			
	1 of 2 keer	regelmatig	1 keer per week	meerdere keren per week
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				

2. Wilt u in de onderstaande lijst aangeven elke kinderen in uw groep, sinds het begin van het schooljaar, andere kinderen pesten? En hoe vaak dat gebeurt?

Anderen pesten	Hoe vaak?			
	1 of 2 keer	regelmatig	1 keer per week	meerdere keren per week
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				

Toelichting:

Deze vragen lijsten inventariseren de mate waarin er naar uw idee sprake is van pestproblemen in de groep. Een vergelijking met de uitkomsten van vragenlijst bijlage 2 geeft de mogelijkheid om na te gaan in hoeverre u een juist beeld van de relaties in de groep hebt. Bij erg verrassende uitkomsten is het wellicht wenselijk om een sociogram van de groep te maken.

Bijlage 3 Vragenlijst voor kinderen

Naam: _____

1. Ik zit in groep

2. Ik ben een

0 meisje

0 jongen

3. Hoe vaak ben je dit schooljaar gepest?

0 ik ben dit schooljaar niet gepest

0 1 of 2 keer

0 regelmatig

0 1 keer per week

0 verschillende keren per week

4. Hoe vaak voel jij je alleen op school?

0 nooit

0 1 of 2 keer

0 regelmatig

0 1 keer per week

0 verschillende keren per week

5. Hoe vaak heb je dit schooljaar andere leerlingen gepest?

0 ik heb dit schooljaar niet gepest

0 1 of 2 keer

0 regelmatig

0 1 keer per week

0 verschillende keren per week

6. Waar ben je gepest?

0 ik ben dit schooljaar niet gepest

0 op de speelplaats

0 in de klas tijdens de les

0 in de klas tijdens de pauze

0 in de gangen

0 op weg van /naar school

0 anders _____

7. Op welke wijze ben je gepest?

0 ik ben dit schooljaar niet gepest

0 ik ben alleen geplaagd

0 ik ben geschopt en geslagen

0 ik ben bedreigd

0 ik ben uitgescholden en uitgelachen

0 er zijn dingen van mij beschadigd

0 anders _____

8. In welke groep zit(ten) de leerling(en) die jou pesten?

0 ik ben dit schooljaar niet gepest

0 in mijn groep

0 in een groep van hetzelfde jaar

0 in een hogere groep

0 in een lagere groep

0 in verschillende groepen